

УДК 517.5

О.П. Довгоп'ятій (Житомирський державний університет імені Івана Франка)

Є.О. Севост'янов (Житомирський державний університет імені Івана Франка; Інститут прикладної математики і механіки НАН України, м. Слов'янськ)

O.P. Dovahpiaty (Zhytomyr Ivan Franko State University)

E.A. Sevost'yanov (Zhytomyr Ivan Franko State University; Institute of Applied Mathematics and Mechanics of NAS of Ukraine, Slov'yans'k)

Про відображення з гідродинамічним нормуванням у евклідовому просторі

On mappings with hydrodynamical normalization conditions in Euclidean space

Вивчаються просторові відображення, які задовольняють деякий просторовий аналог гідродинамічної умови зростання в околі нескінченно віддаленої точки. Доведено, що гомеоморфізми вказаного класу формують одностайно неперервні сім'ї за деяких умов на їх характеристику квазіконформності. Розглянуто також питання щодо замкненості цих класів відносно локально рівномірної збіжності. Отримані відповідні результати для відображень з інтегральними обмеженнями, а також для класів відповідних обернених відображень.

We are studying spatial mappings that satisfy some space analog of a hydrodynamical type of growth in the neighborhood of the infinity. It is proved that homeomorphisms of the specified class form equicontinuous families under some conditions on their characteristic of quasiconformality. We have also considered the problem of closeness of these classes with respect to locally uniform convergence. We have obtained corresponding results for mappings with integral constraints, as well as for classes of corresponding inverse mappings.

1. Вступ. Дана стаття присвячена відображенням з узагальненням так званого гідродинамічного нормування $f(z) = z + o(1)$, $z \rightarrow \infty$. Їх вивчення є важливим, зокрема, з огляду на існування відповідних гомеоморфних розв'язків рівняння Бельтрамі (див., напр., [1, теорема 1.V.V], [2, теореми 1.1–1.2], [3, лема 1]). В наших роботах вже досліджувалася проблема компактності класів таких розв'язків (див. [4]–[5]). Дослідження відбувалися виключно на площині, і основною ціллю даного рукопису є розповсюдження аналогічних результатів у евклідовий n -вимірний простір. Зауважимо, що «просторовий» випадок відрізняється від «плоского» з огляду відсутності прямого аналогу теореми Кебе про чверть (ця теорема істотно використовувалася при доведенні; див. [6, теорема 1.3]). Іншою відмінністю є відсутність просторових аналогів рівнянь Бельтрамі, тому основні результати наводяться в термінах більш абстрактних класів відображень.

Наведемо деякі означення. Нехай D – область в $\mathbb{R}^n$, $n \geq 2$, $M(\Gamma)$ – конформний модуль сім'ї кривих Γ в $\mathbb{R}^n$ (див., напр., [7, гл. 6]). Покладемо

$$S(x_0, r) = \{x \in \mathbb{R}^n : |x - x_0| = r\}, B(x_0, r) = \{x \in \mathbb{R}^n : |x - x_0| < r\},$$

$$\mathbb{B}^n := B(0, 1), \quad \mathbb{S}^{n-1} := S(0, 1), \quad \Omega_n = m(\mathbb{B}^n), \quad \omega_{n-1} = \mathcal{H}^{n-1}(\mathbb{S}^{n-1}),$$

де $\mathcal{H}^{n-1}$ позначає $(n-1)$ -вимірну міру Хаусдорфа в $\mathbb{R}^n$. Нехай, крім того,

$$A = A(x_0, r_1, r_2) = \{x \in \mathbb{R}^n : r_1 < |x - x_0| < r_2\}.$$

Для заданих множин $E, F \subset \overline{\mathbb{R}^n}$ і області $D \subset \mathbb{R}^n$ позначимо через $\Gamma(E, F, D)$ сім'ю всіх кривих $\gamma : [a, b] \rightarrow \overline{\mathbb{R}^n}$ таких, що $\gamma(a) \in E, \gamma(b) \in F$ і $\gamma(t) \in D$ при $t \in [a, b]$. Відображення $f : D \rightarrow \overline{\mathbb{R}^n}$ називається *кільцевим Q -відображенням у точці $x_0 \in \overline{D}$* , якщо співвідношення

$$M(f(\Gamma(S(x_0, r_1), S(x_0, r_2), D))) \leq \int_{A \cap D} Q(x) \cdot \eta^n(|x - x_0|) dm(x) \quad (1)$$

виконано для будь-якого кільця $A = A(x_0, r_1, r_2)$, $0 < r_1 < r_2 < r_0 := \sup_{x \in D} |x - x_0|$, і кожної вимірної за Лебегом функції $\eta : (r_1, r_2) \rightarrow [0, \infty]$ такої, що

$$\int_{r_1}^{r_2} \eta(r) dr \geq 1. \quad (2)$$

Нехай D – область в $\mathbb{R}^n$. Будемо говорити, що функція $\varphi : D \rightarrow \mathbb{R}$, що є локально інтегровною в деякому околі точки $x_0 \in D$, має *скінченне середнє коливання* в точці x_0 (пишемо: $\varphi \in FMO(x_0)$), якщо

$$\limsup_{\varepsilon \rightarrow 0} \frac{1}{\Omega_n \varepsilon^n} \int_{B(x_0, \varepsilon)} |\varphi(x) - \overline{\varphi}_\varepsilon| dm(x) < \infty, \quad (3)$$

де Ω_n – об'єм одиничної кулі в $\mathbb{R}^n$, $\overline{\varphi}_\varepsilon = \frac{1}{\Omega_n \varepsilon^n} \int_{B(x_0, \varepsilon)} \varphi(x) dm(x)$ (див., напр., [8, розд. 2]).

Нехай $Q : \mathbb{R}^n \rightarrow [0, \infty]$ – вимірна за Лебегом функція і K – компакт у $\mathbb{R}^n$. Позначимо через $\mathfrak{F}_Q(K)$ клас усіх гомеоморфізмів $f : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$, які задовольняють умову (1) в

кожній точці $x_0 \in \mathbb{R}^n$, $f(x) \neq 0$ при всіх $x \notin K$, $f \in ACL(\mathbb{R}^n \setminus K)$, причому для будь-якого $r_0 > 0$ знайдеться число $M_0 = M_0(r_0) > 0$ таке, що

$$a_{\tilde{f}_{r_0}}(0) := \exp \left(\frac{1}{n\Omega_n} \int_{\mathbb{B}^n} \log |J(x, \tilde{f}_{r_0})| dm(x) \right) \geq M_0, \quad (4)$$

де $\tilde{f}_{r_0}(x) := \frac{1}{r_0} \cdot (\psi \circ f \circ \psi)(r_0x)$ і $\psi(x) = \frac{x}{|x|^2}$.

Одним з основних результатів рукопису є наступне твердження.

Теорема 1. Нехай функція Q задовольняє умову $Q(x) \leq Q_0 = \text{const}$ при майже всіх $x \in \mathbb{R}^n \setminus K$, крім того, припустимо, що Q задовольняє принаймні одну з умов:

- 1) або $Q \in FMO(\mathbb{R}^n)$,
- 2) або для кожного $x_0 \in \mathbb{R}^n$ існує $\delta_0 = \delta(x_0) > 0$ таке, що

$$\int_0^{\delta_0} \frac{dt}{tq_{x_0}^{\frac{1}{n-1}}(t)} = \infty, \quad (5)$$

де $q_{x_0}(t) = \frac{1}{\omega_{n-1}t^{n-1}} \int_{S(x_0,t)} Q(x) d\mathcal{H}^{n-1}$. Тоді сім'я відображень $\mathfrak{F}_Q(K)$ є одностайно неперервною в $\mathbb{R}^n$.

В теоремі 5 одностайну неперервність слід розуміти як між метричними просторами (X, d) і (X', d') , де $X = \mathbb{R}^n$, $X' = \overline{\mathbb{R}^n}$, d – евклідова метрика і $d' = h$ – хордальна (сферична метрика),

$$h(x, \infty) = \frac{1}{\sqrt{1 + |x|^2}},$$

$$h(x, y) = \frac{|x - y|}{\sqrt{1 + |x|^2} \sqrt{1 + |y|^2}}, \quad x \neq \infty \neq y \quad (6)$$

(див., напр., [7, означення 12.1]).

Зауваження 1. Умова (4) в означенні класу $\mathfrak{F}_Q(K)$ є істотною, оскільки доволі легко побудувати приклад сім'ї $\mathfrak{F}$ гомеоморфізмів $f : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$ з $Q \equiv 1$ у $\mathbb{R}^n$ таких, щоб виконувалася умова (1) та умови 1)–2) з формулювання теоремі 5; проте, в той самий час, ця сім'я не була одностайно неперервною в $\mathbb{R}^n$. В якості такої сім'ї можна взяти, наприклад, клас відображень $f_m(x) = tx$, $m = 1, 2, \dots$

2. Основна лема. Наступний просторовий аналог теоремі Кебе про чверть належить Астала та Герінгу, див. [9, теорема 1.8].

Твердження 1. Припустимо, що D і D' – області в $\mathbb{R}^n$, $n \geq 2$. Якщо $f : D \rightarrow D'$ – K -квазіконформне відображення, то для всіх $x \in D$ виконуються нерівності

$$\frac{1}{c} \cdot \frac{d(f(x), \partial D')}{d(x, \partial D)} \leq a_f(x) \leq c \cdot \frac{d(f(x), \partial D')}{d(x, \partial D)}, \quad (7)$$

де c – стала, залежна тільки від K і n , та

$$a_f(x) := \exp \left(\frac{1}{n\Omega_n d^n(x, \partial D)} \int_{B(x, d(x, \partial D))} \log |J(x, \tilde{f})| dm(x) \right).$$

Зауваження 2. Як зазначено в [9, теорема 1.6], для конформних відображень площини ($n = 2$) виконуються рівності: $a_f(x) = |f'(x)|$ і $c = 4$. Якщо $D = \mathbb{D}$ – одиничний круг, $x = 0 = f(0)$ і $f'(0) = 1$, то з правої частини нерівності в (7) ми отримаємо, що $1 \leq 4 \cdot d(0, \partial D')$, або $d(0, \partial D') \geq \frac{1}{4}$. Звідси випливає, що $B(0, 1/4) \subset f(\mathbb{D})$, що є змістом класичної теореми Кебе.

З міркувань, наведених у доведенні теореми 1.1 в [5], випливає, що з умови $f(z) = z + o(1)$, $z \rightarrow \infty$, $z \in \mathbb{C}$, виконаної для відображення f , конформного в деякому околі нескінченності, випливає, що $\tilde{f}(0) = 0$ і $\tilde{f}'(0) = 1$ (де $\tilde{f}$ визначено нижче формули (4)). Отже, умова (4) в цьому випадку може бути замінена умовою $f(z) = z + o(1)$, $z \rightarrow \infty$.

Справедливе наступне твердження.

Лема 1. Нехай функція Q задовольняє умову $Q(x) \leq Q_0 = \text{const}$ при майже всіх $x \in \mathbb{R}^n \setminus K$. Крім того, припустимо, що існує число $\varepsilon_0 > 0$ та невід'ємна вимірنا за Лебегом функція $\psi : (0, \infty) \rightarrow [0, \infty]$ така, що у кожній точці $x_0 \in K$ виконується умова

$$\int_{A(x_0, \varepsilon, \varepsilon_0)} Q(x) \cdot \psi^n(|x - x_0|) dm(x) = o(I^n(\varepsilon, \varepsilon_0)), \quad (8)$$

де

$$0 < I(\varepsilon, \varepsilon_0) := \int_{\varepsilon}^{\varepsilon_0} \psi(t) dt < \infty \quad \forall \varepsilon \in (0, \varepsilon_0), \quad (9)$$

причому $I(\varepsilon, \varepsilon_0) \rightarrow \infty$ при $\varepsilon \rightarrow 0$. Тоді сім'я відображень $\mathfrak{F}_Q(K)$ є одностайно неперервною в $\mathbb{R}^n$.

Доведення. Зафіксуємо $f \in \mathfrak{F}_Q(K)$ і $r_0 > 0$ – число, таке що $K \subset B(0, 1/r_0)$. Покладемо

$$\tilde{f}_{r_0}(x) = \frac{1}{r_0} \cdot \frac{f\left(\frac{x}{r_0|x|^2}\right)}{\left|f\left(\frac{x}{r_0|x|^2}\right)\right|^2}, \quad x \in \mathbb{B}^n \setminus \{0\}. \quad (10)$$

Зауважимо, що для кожного відображення $f \in \mathfrak{F}_Q(K)$ виконується умова

$$\|f'(x)\|^n \leq C_n \cdot |J(x, f)| Q^{n-1}(x) \quad (11)$$

майже скрізь, де $\|f'(x)\| = \sup_{|h|=1} |f'(x)h|$, $J(x, f) = \det f'(x)$ і $C_n > 0$ – деяка стала, залежна тільки від розмірності простору n (див., напр., [10, наслідок 3.4]). Отже, з нерівності (11) випливає, що при майже всіх $x \in \mathbb{R}^n \setminus K$

$$\|f'(x)\|^n \leq C_n \cdot |J(x, f)| Q_0^{n-1},$$

отже,

$$K_O(x, f) \leq C_n \cdot Q_0^{n-1} < \infty \quad (12)$$

майже скрізь, де зовнішня дилатація відображення f у точці x обчислюється за правилом

$$K_O(x, f) = \begin{cases} \frac{\|f'(x)\|^n}{|J(x, f)|}, & J(x, f) \neq 0, \\ 1, & f'(x) = 0, \\ \infty, & \text{i} \end{cases} . \quad (13)$$

Зауважимо, що f є диференційовним майже скрізь (див., напр., [10, теорема 3.2]). Тоді оскільки за припущенням $f \in ACL(\mathbb{R}^n \setminus K)$, з огляду на нерівність (50) відображення $f \in K_0$ -квазіконформним в $\mathbb{R}^n \setminus K$, де K_0 – деяке число, залежне тільки від розмірності простору n (див., напр., [7, теорема 34.6]).

В такому випадку, зауважимо, що таким є і відображення $\tilde{f}_{r_0}$ визначене по f у (10). Дійсно, $\tilde{f}_{r_0} = \psi_{r_0} \circ f \circ \psi_{r_0}$, де $\psi_{r_0}(x) = \frac{1}{r_0} \cdot \frac{x}{|x|^2}$, причому, оскільки ψ_{r_0} є конформним відображенням і $\tilde{f}'_{r_0}(x) = \psi'_{r_0}(f(\psi_{r_0}(x))) \cdot f'(\psi_{r_0}(x)) \cdot \psi'_{r_0}(x)$, то з огляду на співвідношення (50) та обчислення дилатацій від суперпозиціями з конформними відображеннями (див. [11, розд. 4, гл. I]), будемо мати, що

$$\begin{aligned} K_O(x, \tilde{f}_{r_0}) &= K_O(f(\psi_{r_0}(x)), \psi_{r_0}) \cdot K_O(\psi_{r_0}(x), f) \cdot K_O(x, \psi_{r_0}) = \\ &= 1 \cdot K_O(\psi_{r_0}(x), f) \cdot 1 = K_O(\psi_{r_0}(x), f) \leq C_n \cdot Q_0^{n-1} \end{aligned} \quad (14)$$

для всіх $x \in \mathbb{B}^n$. Очевидно, відображення f є гомеоморфізмом в $\mathbb{B}^n \setminus \{0\}$, і що воно є диференційовним майже скрізь. Більше того, оскільки конформне відображення $\psi_{r_0}(x) = \frac{1}{r_0} \cdot \frac{x}{|x|^2}$ є локальною квазіізотрією, то як внутрішня, так і зовнішня суперпозиція відображення f з ним не виводить за межі класу ACL (див., напр., [12, теорема 1, розд. 1.1.7 гл. 1]). Тоді знову $\tilde{f}_{r_0} \in K_0$ -квазіконформним в $\mathbb{B}^n \setminus \{0\}$, де K_0 – деяке число, залежне тільки від розмірності простору n (див., напр., [7, теорема 34.6]). Зауважимо, що $\tilde{f}_{r_0}$ має квазіконформне продовження в точку $x_0 = 0$ (див., напр., [7, теорема 17.3]). В такому випадку, само відображення f має квазіконформне продовження в точку ∞ .

Зауважимо, що $\tilde{f}_{r_0}(0) = 0$. Дійсно, $f(\overline{\mathbb{R}^n})$ є одночасно відкритою і замкненою підмножиною $\overline{\mathbb{R}^n}$ як, з одного боку, відкритий образ відкритої множини $\overline{\mathbb{R}^n}$, а з іншого – неперервний образ компакту $\overline{\mathbb{R}^n}$. Отже, $f(\overline{\mathbb{R}^n}) = \overline{\mathbb{R}^n}$. Оскільки $f(x) \neq \infty$ у $\mathbb{R}^n$, то $f(\infty) = \infty$. Звідси випливає, що $\tilde{f}_{r_0}(0) = 0$, що і було потрібно.

Позначимо

$$\mathfrak{R}_Q(K) := \left\{ \tilde{f}_{r_0} : \mathbb{B}^n \rightarrow \mathbb{R}^n : \tilde{f}_{r_0}(x) = \frac{1}{r_0} \cdot \frac{f\left(\frac{x}{r_0|x|^2}\right)}{\left|f\left(\frac{x}{r_0|x|^2}\right)\right|^2}, f \in \mathfrak{F}_Q(K) \right\} . \quad (15)$$

Нехай $\tilde{f}_{r_0} \in \mathfrak{R}_Q(K)$. З огляду на співвідношення (4) $a_{\tilde{f}_{r_0}}(0) \geq M_0 = M_0(r_0)$. Тоді за твердженням 1

$$B(0, c/M_0) \subset \tilde{f}_{r_0}(\mathbb{B}^n) . \quad (16)$$

Зі співвідношення (16) випливає, що

$$F(\overline{\mathbb{R}^n} \setminus \overline{B(0, 1/r_0)}) \supset B(0, cr_0/M_0), \quad F(x) = f(x)/|f(x)|^2 . \quad (17)$$

З урахуванням (17) покажемо, що

$$f(\overline{\mathbb{R}^n} \setminus \overline{B(0, 1/r_0)}) \supset \overline{\mathbb{R}^n} \setminus \overline{B(0, M_0/cr_0)}. \quad (18)$$

Дійсно, нехай $y \in \overline{\mathbb{R}^n} \setminus \overline{B(0, M_0/cr_0)}$, тоді $\frac{y}{|y|^2} \in B(0, cr_0/M_0)$. Зі співвідношення (17) будемо мати, що $\frac{y}{|y|^2} = f(x)/|f(x)|^2$, $x \in \overline{\mathbb{R}^n} \setminus \overline{B(0, 1/r_0)}$. Тоді $y = f(x)$, $x \in \overline{\mathbb{R}^n} \setminus \overline{B(0, 1/r_0)}$, що і доводить (18).

Оскільки f – гомеоморфізм у $\mathbb{R}^n$, зі співвідношення (18) випливає, що

$$f(B(0, 1/r_0)) \subset B(0, M_0/cr_0). \quad (19)$$

Покладемо $\Delta := h(\overline{\mathbb{R}^n} \setminus B(0, M_0/cr_0))$, де $h(\overline{\mathbb{R}^n} \setminus B(0, M_0/cr_0))$ – хордальний діаметр множини $\overline{\mathbb{R}^n} \setminus B(0, M_0/cr_0)$. В такому випадку, сім'я відображень $\mathfrak{F}_Q(K)$ є одностайно неперервною в $B(0, 1/r_0)$ за [13, лема 7.6]. Отже, $\mathfrak{F}_Q(K)$ є одностайно неперервною в $\mathbb{R}^n$, бо число $r_0 > 0$ було обрано довільним додатнім. $\square$

Твердження теореми 5 безпосередньо випливає з леми 1, бо виконання умов 1) і 2) в цій теоремі є частковим випадком співвідношень (8)–(9) зі спеціально обраними функціями ψ . Деталі див., напр., в [13, наслідок 6.3, теорема 6.4]. $\square$

3. Замкненість одного підкласу $\mathfrak{F}_Q(K)$. В повній мірі питання щодо замкненості класу $\mathfrak{F}_Q(K)$ залишається відкритим, оскільки невідомо, чи можливий граничний перехід у нерівностях типу (4). Тим не менш, справедливим є наведене нижче твердження.

Нехай $Q : \mathbb{R}^n \rightarrow [0, \infty]$ – вимірна за Лебегом функція і K – компакт у $\mathbb{R}^n$. Позначимо через $\mathfrak{M}_Q(K)$ клас усіх гомеоморфізмів $f : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$, які задовольняють умову (1) в кожній точці $x_0 \in \mathbb{R}^n$, $f(x) \neq 0$ при всіх $x \notin K$, $f \in ACL(\mathbb{R}^n \setminus K)$, причому для будь-якого $r_0 > 0$ знайдуться числа $M_0 = M_0(r_0) > 0$ і $N_0 = N_0(r_0) > 0$ такі, що

$$N_0 \geq a_{\tilde{f}_{r_0}}(0) := \exp \left(\frac{1}{n\Omega_n} \int_{\mathbb{B}^n} \log |J(x, \tilde{f}_{r_0})| dm(x) \right) \geq M_0, \quad (20)$$

де $\tilde{f}_{r_0}(x) := \frac{1}{r_0} \cdot (\psi \circ f \circ \psi)(r_0x)$ і $\psi(x) = \frac{x}{|x|^2}$. Справедлива наступна

Лема 2. *Нехай функція Q задовольняє умову $Q(x) \leq Q_0 = const$ при майже всіх $x \in \mathbb{R}^n \setminus K$, крім того, припустимо, що виконуються умови (8)–(9).*

Нехай, крім того, $f_m \in \mathfrak{M}_Q(K)$, $m = 1, 2, \dots$, – послідовність відображень класу $\mathfrak{M}_Q(K)$, яка збігається до деякого відображення $f : \mathbb{R}^n \rightarrow \overline{\mathbb{R}^n}$ локально рівномірно у $\mathbb{R}^n$ при $m \rightarrow \infty$ відносно хордальної метрики h . Тоді $f(x) \neq \infty$ при всіх $x \in \mathbb{R}^n$, крім того, f є гомеоморфізмом, який задовольняє умову (1) в кожній точці $x_0 \in \mathbb{R}^n$, $f(x) \neq 0$ при всіх $x \notin K$, $f \in ACL(\mathbb{R}^n \setminus K)$, причому для будь-якого $r_0 > 0$ знайдуться числа $M_* = M_*(r_0, f) > 0$ і $N_* = N_*(r_0, f) > 0$ такі, що виконується умова

$$N_* \geq a_{\tilde{f}_{r_0}}(0) := \exp \left(\frac{1}{n\Omega_n} \int_{\mathbb{B}^n} \log |J(x, \tilde{f}_{r_0})| dm(x) \right) \geq M_*, \quad (21)$$

де $\tilde{f}_{r_0}(x) := \frac{1}{r_0} \cdot (\psi \circ f \circ \psi)(r_0x)$ і $\psi(x) = \frac{x}{|x|^2}$.

Зауваження 3. Зауважимо, що в лемі 2 числа M_* і N_* можуть, взагалі кажучи, залежати від відображення f .

Доведення леми 2. Нехай f_m , $m = 1, 2, \dots$, – відображення з умови леми. За [14, лема 4.2] відображення f є або гомеоморфізмом $f : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$, або сталою $c_0 \in \overline{\mathbb{R}^n}$.

Покажемо, що друга ситуація неможлива. Насамперед, міркуючи аналогічно доведенню леми 1 та з огляду на оцінку (20), ми отримаємо, що

$$f_m(B(0, 1/r_0)) \subset B(0, M_0/r_0). \quad (22)$$

Співвідношення (22) виключає випадок $c_0 = \infty$.

Нехай тепер $c_0 \neq \infty$. Розглядаючи сім'ю відображень $\widetilde{f}_{mr_0}$ по аналогії з (10),

$$\widetilde{f}_{mr_0}(x) = \frac{1}{r_0} \cdot \frac{f_m\left(\frac{x}{r_0|x|^2}\right)}{\left|f_m\left(\frac{x}{r_0|x|^2}\right)\right|^2}, \quad x \in \mathbb{B}^n. \quad (23)$$

з огляду на ліву нерівність у (7) та на оцінку (20) будемо мати, що

$$d(0, \partial \widetilde{f}_{mr_0}(\mathbb{B}^n)) \leq ca_{\widetilde{f}_{r_0}}(0) \leq cN_*, \quad m = 1, 2, \dots$$

Тоді

$$B(0, 2cN_*) \cap \left(\overline{\mathbb{R}^n} \setminus \widetilde{f}_{mr_0}(\mathbb{B}^n)\right) \neq \emptyset, \quad m = 1, 2, \dots \quad (24)$$

З (24) випливає, що існує $x_m \in B(0, 2cN_*)$ такий, що $x_m \in B(0, 2cN_*) \cap \left(\overline{\mathbb{R}^n} \setminus \widetilde{f}_{mr_0}(\mathbb{B}^n)\right)$. Крім того, $\widetilde{f}_{mr_0}(x) \neq \infty$ при всіх $x \in \mathbb{B}^n$ за означенням класу $\mathfrak{M}_Q(K)$ та числа r_0 . Тоді

$$h\left(\overline{\mathbb{R}^n} \setminus \widetilde{f}_{mr_0}(\mathbb{B}^n)\right) \geq h(x_m, \infty) = \frac{1}{\sqrt{1 + |x_m|^2}} \geq \frac{1}{\sqrt{1 + |2cN_*|^2}} := \delta_0. \quad (25)$$

Оскільки всі відображення $\widetilde{f}_m$ квазіконформні з загальною сталою квазіконформності, $m = 1, 2, \dots$ (див. доведення леми 1), то при додатковій умові (25) ця сім'я є одностайно неперервною (див. [7, теорема 19.2]). Зокрема, для числа $\varepsilon := \frac{1}{r_0(c_0+1)}$ знайдеться $\delta = \delta(\varepsilon) > 0$ таке, що

$$|\widetilde{f}_{mr_0}(x)| < \frac{1}{r_0(c_0+1)} \quad \forall \quad |x| \leq \delta, \quad m = 1, 2, \dots \quad (26)$$

Тоді з огляду на (26) відповідно до (23) ми отримаємо, що $\frac{1}{r_0} \left| \frac{f_m(x)}{|f_m(x)|^2} \right| < \frac{1}{r_0(c_0+1)}$ при $|x| \geq \frac{1}{r_0\delta}$, або

$$|f_m(x)| > c_0 + 1, \quad |x| \geq \frac{1}{r_0\delta}, \quad m = 1, 2, \dots \quad (27)$$

Якщо ж тепер $f_m(x) \rightarrow c_0 = const$ при $m \rightarrow \infty$ локально рівномірно в $\mathbb{R}^n$ при $m \rightarrow \infty$, то для числа $A = 1$ знайдеться номер $M^* = M^*(r_0, \delta)$ такий, що

$$|f_m(x) - c_0| < 1, \quad |x| \leq \frac{2}{r_0\delta}, \quad m \geq M^*. \quad (28)$$

З (28) та з нерівності трикутника випливає, що

$$|f_m(x)| \leq c_0 + 1, \quad |x| \leq \frac{2}{r_0\delta}, \quad m \geq M^*. \quad (29)$$

Нерівності (27) та (29) суперечать одна одній, отже, відображення f є або гомеоморфізмом $f : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$, що і треба було довести. Далі, з огляду на умови (8)–(9) відображення f задовольняє також визначальні співвідношення (1)–(2) (див. [14, теорема 5.1]).

Далі, f є квазіконформним відображенням на кожній зв'язній компоненті відкритої множини $\mathbb{R}^n \setminus K$ як локально рівномірна границя квазіконформних відображень (див. [7, наслідок 37.3]). Отже, $f \in ACL(\mathbb{R}^n \setminus K)$ (див. [7, наслідок 31.4]).

Доведемо, що $f(x) \neq 0$ при $x \in \mathbb{R}^n \setminus K$. Дійсно, оскільки $f_m(\mathbb{R}^n) = \mathbb{R}^n$ і $f_m(x) \neq 0$ при $x \in \mathbb{R}^n \setminus K$, то існує $x_m \in K$ таке, що $f_m(x_m) = 0$. Оскільки K – компакт, то можна виділити підпослідовність $x_{m_k} \in K$, $k = 1, 2, \dots$ таку, що $x_{m_k} \rightarrow x_0$, $x_0 \in K$. Тоді за нерівністю трикутника та з огляду на локально рівномірну збіжність f_{m_k} до f будемо мати, що

$$|f_{m_k}(x_{m_k}) - f(x_0)| \leq |f_{m_k}(x_{m_k}) - f_{m_k}(x_0)| + |f_{m_k}(x_0) - f(x_0)| \rightarrow 0$$

при $k \rightarrow \infty$. Оскільки $f_{m_k}(x_{m_k}) = 0$, останнє співвідношення є можливим тільки за умови $f(x_0) = 0$. Оскільки f є гомеоморфізмом у $\mathbb{R}^n$, такою точкою, в якій обертається в нуль відображення f , може бути лише x_0 . Тому $f(x) \neq 0$ при $x \in \mathbb{R}^n \setminus K$, що і потрібно було довести.

Нарешті, залишилося встановити співвідношення (21). Оскільки відображення $\tilde{f}_{r_0}$ є квазіконформним (див. деталі доведення леми 1), то це співвідношення виконується з огляду на твердження 1. Лема 2 повністю доведена. $\square$

Справедлива наступна

Теорема 2. Нехай функція Q задовольняє умову $Q(x) \leq Q_0 = \text{const}$ при майже всіх $x \in \mathbb{R}^n \setminus K$, крім того, припустимо, що $Q \in FMO(\mathbb{R}^n)$, або для кожного $x_0 \in \mathbb{R}^n$ існує $\delta_0 = \delta(x_0) > 0$ таке, що виконується умова (5). Нехай, крім того, $f_m \in \mathfrak{M}_Q(K)$, $m = 1, 2, \dots$, – послідовність відображень класу $\mathfrak{M}_Q(K)$, яка збігається до деякого відображення $f : \mathbb{R}^n \rightarrow \overline{\mathbb{R}^n}$ локально рівномірно у $\mathbb{R}^n$ при $m \rightarrow \infty$ відносно хордальної метрики h . Тоді $f(x) \neq \infty$ при всіх $x \in \mathbb{R}^n$, крім того, f є гомеоморфізмом, який задовольняє умову (1) в кожній точці $x_0 \in \mathbb{R}^n$, $f(x) \neq 0$ при всіх $x \notin K$, $f \in ACL(\mathbb{R}^n \setminus K)$, причому для будь-якого $r_0 > 0$ знайдуться числа $M_* = M_*(r_0, f) > 0$ і $N_* = N_*(r_0, f) > 0$ такі, що виконується умова (21), де $\tilde{f}_{r_0}(x) := \frac{1}{r_0} \cdot (\psi \circ f \circ \psi)(r_0x)$ і $\psi(x) = \frac{x}{|x|^2}$.

Доведення теореми 2 безпосередньо впливає з леми 2, бо вказані у першій частині формулювання умови на функцію Q є окремим випадком співвідношень (8)–(9) зі спеціально обраними функціями ψ (див., напр., [13, наслідок 6.3, теорема 6.4]). $\square$

4. Про класи відображень з інтегральними обмеженнями. Нехай $\Phi : \overline{\mathbb{R}^+} \rightarrow \overline{\mathbb{R}^+}$ – неспадна функція, $Q_0, L_0 > 0$ – фіксовані числа і K – компакт у $\mathbb{R}^n$. Позначимо через $\mathfrak{F}_\Phi^{Q_0, L_0}(K)$ клас усіх гомеоморфізмів $f : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$, для яких:

1) знайдеться вимірна за Лебегом функція $Q = Q_f : \mathbb{C} \rightarrow [0, \infty]$ така, що $Q(x) \leq Q_0 = \text{const}$ майже скрізь у $\mathbb{R}^n \setminus K$;

2) виконана умова (1) в кожній точці $x_0 \in \mathbb{R}^n$, причому

$$\int_{\mathbb{R}^n} \Phi(Q(x)) \cdot \frac{dm(x)}{(1+|x|^2)^n} \leq L_0; \quad (30)$$

3) $f(x) \neq 0$ при всіх $x \notin K$, $f \in ACL(\mathbb{R}^n \setminus K)$;

4) для будь-якого $r_0 > 0$ знайдеться число $M_0 = M_0(r_0) > 0$ таке, що

$$a_{\tilde{f}_{r_0}}(0) := \exp \left(\frac{1}{n\Omega_n} \int_{\mathbb{B}^n} \log |J(x, \tilde{f}_{r_0})| dm(x) \right) \geq M_0, \quad (31)$$

де $\tilde{f}_{r_0}(x) := \frac{1}{r_0} \cdot (\psi \circ f \circ \psi)(r_0x)$ і $\psi(x) = \frac{x}{|x|^2}$.

Виконується наступний результат.

Теорема 3. Нехай $\Phi : \overline{\mathbb{R}^+} \rightarrow \overline{\mathbb{R}^+}$ – неперервна зростаюча опукла функція, яка при деякому $\delta > \Phi(0)$ задовольняє умову

$$\int_{\delta}^{\infty} \frac{d\tau}{\tau (\Phi^{-1}(\tau))^{\frac{1}{n-1}}} = \infty. \quad (32)$$

Тоді сім'я відображень $\mathfrak{F}_{\Phi}^{Q_0, L_0}(K)$ є одностайно неперервною в $\mathbb{R}^n$.

Доведення теореми 3 дуже схоже на доведення леми 1, тому обмежимося лише схематичним доведенням. Зафіксуємо $f \in \mathfrak{F}_{\Phi}^{Q_0, L_0}(K)$ і довільний компакт $C \subset \mathbb{R}^n$. Нехай $r_0 > 0$ – число, таке що $C \cup K \subset B(0, 1/r_0)$. Визначимо $\tilde{f}_{r_0}$ за співвідношенням (10). Аналогічно доведенню леми 1 можна показати, що $f \in K_0$ -квазіконформним в $\mathbb{R}^n \setminus K$, де K_0 – деяке число, залежне тільки від розмірності простору n . Так само, як і в лемі 1 можна показати, що і відображення $\tilde{f}_{r_0} \in K_0$ -квазіконформним в $\mathbb{B}^n$, причому $\tilde{f}_{r_0}(0) = 0$.

Позначимо

$$\mathfrak{N}_{\Phi}^{Q_0, L_0}(K) := \left\{ \tilde{f}_{r_0} : \mathbb{B}^n \rightarrow \mathbb{R}^n : \tilde{f}_{r_0}(x) = \frac{1}{r_0} \cdot \frac{f\left(\frac{x}{r_0|x|^2}\right)}{\left|f\left(\frac{x}{r_0|x|^2}\right)\right|^2}, f \in \mathfrak{F}_{\Phi}^{Q_0, L_0}(K) \right\}. \quad (33)$$

Нехай $\tilde{f}_{r_0} \in \mathfrak{N}_{\Phi}^{Q_0, L_0}(K)$. З огляду на співвідношення (4) будемо мати, що

$$f(\overline{\mathbb{R}^n} \setminus \overline{B(0, 1/r_0)}) \supset \overline{\mathbb{R}^n} \setminus \overline{B(0, M_0/cr_0)}. \quad (34)$$

Оскільки f – гомеоморфізм у $\mathbb{R}^n$, зі співвідношення (34) випливає, що

$$f(B(0, 1/r_0)) \subset B(0, M_0/cr_0). \quad (35)$$

Покладемо $\Delta := h(\overline{\mathbb{R}^n} \setminus B(0, M_0/cr_0))$, де $h(\overline{\mathbb{R}^n} \setminus B(0, M_0/cr_0))$ – хордальний діаметр множини $\overline{\mathbb{R}^n} \setminus B(0, M_0/cr_0)$. В такому випадку, сім'я відображень $\mathfrak{F}_{\Phi}^{Q_0, L_0}(K)$ є одностайно неперервною в $B(0, 1/r_0)$ за [15, теорема 4.1]. $\square$

Нехай $\Phi: \overline{\mathbb{R}^+} \rightarrow \overline{\mathbb{R}^+}$ – неспадна функція, $Q_0, L_0 > 0$ – фіксовані числа і K – компакт у $\mathbb{R}^n$. Позначимо через $\mathfrak{M}_\Phi^{Q_0, L_0}(K)$ клас усіх гомеоморфізмів $f: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$, для яких:

- 1) знайдеться вимірна за Лебегом функція $Q = Q_f: \mathbb{C} \rightarrow [0, \infty]$ така, що $Q(x) \leq Q_0 = \text{const}$ майже скрізь у $\mathbb{R}^n \setminus K$;
- 2) виконана умова (1) в кожній точці $x_0 \in \mathbb{R}^n$, причому

$$\int_{\mathbb{R}^n} \Phi(Q(x)) \cdot \frac{dm(x)}{(1 + |x|^2)^n} \leq L_0; \quad (36)$$

- 3) $f(x) \neq 0$ при всіх $x \notin K$, $f \in ACL(\mathbb{R}^n \setminus K)$;
- 4) для будь-якого $r_0 > 0$ знайдуться числа $N_0 = N_0(r_0) > 0$ і $M_0 = M_0(r_0) > 0$ таке, що

$$N_0 \geq a_{\tilde{f}_{r_0}}(0) := \exp \left(\frac{1}{n\Omega_n} \int_{\mathbb{B}^n} \log |J(x, \tilde{f}_{r_0})| dm(x) \right) \geq M_0, \quad (37)$$

де $\tilde{f}_{r_0}(x) := \frac{1}{r_0} \cdot (\psi \circ f \circ \psi)(r_0x)$ і $\psi(x) = \frac{x}{|x|^2}$.

Виконується наступний результат.

Теорема 4. Нехай $\Phi: \overline{\mathbb{R}^+} \rightarrow \overline{\mathbb{R}^+}$ – неперервна зростаюча опукла функція, яка при деякому $\delta > \Phi(0)$ задовольняє умову

$$\int_{\delta}^{\infty} \frac{d\tau}{\tau (\Phi^{-1}(\tau))^{\frac{1}{n-1}}} = \infty. \quad (38)$$

Нехай, крім того, $f_m \in \mathfrak{M}_\Phi^{Q_0, L_0}(K)$, $m = 1, 2, \dots$, – послідовність відображень класу $\mathfrak{M}_\Phi^{Q_0, L_0}(K)$, яка збігається до деякого відображення $f: \mathbb{R}^n \rightarrow \overline{\mathbb{R}^n}$ локально рівномірно у $\mathbb{R}^n$ при $m \rightarrow \infty$ відносно хордальної метрики h . Тоді $f(x) \neq \infty$ при всіх $x \in \mathbb{R}^n$, крім того, f є гомеоморфізмом, який задовольняє умову $f(x) \neq 0$ при всіх $x \notin K$, $f \in ACL(\mathbb{R}^n \setminus K)$, причому для будь-якого $r_0 > 0$ знайдуться числа $M_* = M_*(r_0, f) > 0$ і $N_* = N_*(r_0, f) > 0$ такі, що виконується умова

$$N_* \geq a_{\tilde{f}_{r_0}}(0) := \exp \left(\frac{1}{n\Omega_n} \int_{\mathbb{B}^n} \log |J(x, \tilde{f}_{r_0})| dm(x) \right) \geq M_*, \quad (39)$$

де $\tilde{f}_{r_0}(x) := \frac{1}{r_0} \cdot (\psi \circ f \circ \psi)(r_0x)$ і $\psi(x) = \frac{x}{|x|^2}$.

Доведення теореми 4 дуже схоже на доведення леми 2. Отже, обмежимося лише схемою доведення.

Нехай $f_m, m = 1, 2, \dots$, – відображення з умови теореми. За [5, лема 2.1] відображення f є або гомеоморфізмом $f: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$, або сталою $c_0 \in \overline{\mathbb{R}^n}$.

Покажемо, що друга ситуація неможлива. Міркуючи аналогічно доведенню леми 1 та з огляду на оцінку (37), ми отримаємо, що

$$f_m(B(0, 1/r_0)) \subset B(0, M_0/r_0). \quad (40)$$

Співвідношення (40) виключає випадок $c_0 = \infty$.

Нехай тепер $c_0 \neq \infty$. Розглядаючи сім'ю відображень $\widetilde{f}_{m r_0}$ по аналогії з (10),

$$\widetilde{f}_{m r_0}(x) = \frac{1}{r_0} \cdot \frac{f_m\left(\frac{x}{r_0|x|^2}\right)}{\left|f_m\left(\frac{x}{r_0|x|^2}\right)\right|^2}, \quad x \in \mathbb{B}^n, \quad (41)$$

і міркуючи аналогічно доведенню леми 2, ми отримуємо, що

$$h\left(\overline{\mathbb{R}^n} \setminus \widetilde{f}_{m r_0}(\mathbb{B}^n)\right) \geq \delta_0 \quad (42)$$

для деякого числа $\delta_0 > 0$. Оскільки всі відображення $\widetilde{f}_m$ квазіконформні з загальною сталою квазіконформності, $m = 1, 2, \dots$ (див. доведення леми 1), то при додатковій умові (42) ця сім'я є одностайно неперервною (див. [7, теорема 19.2]). Зокрема, для числа $\varepsilon := \frac{1}{r_0(c_0+1)}$ знайдеться $\delta = \delta(\varepsilon) > 0$ таке, що

$$|\widetilde{f}_{m r_0}(x)| < \frac{1}{r_0(c_0+1)} \quad \forall \quad |x| \leq \delta, \quad m = 1, 2, \dots \quad (43)$$

Тоді з огляду на (43) відповідно до (41) ми отримуємо, що $\frac{1}{r_0} \left| \frac{f_m(x)}{|f_m(x)|^2} \right| < \frac{1}{r_0(c_0+1)}$ при $|x| \geq \frac{1}{r_0\delta}$, або

$$|f_m(x)| > c_0 + 1, \quad |x| \geq \frac{1}{r_0\delta}, \quad m = 1, 2, \dots \quad (44)$$

Якщо ж тепер $f_m(x) \rightarrow c_0 = \text{const}$ то (міркуючи аналогічно доведенню леми 2) ми отримуємо, що

$$|f_m(x)| \leq c_0 + 1, \quad |x| \leq \frac{2}{r_0\delta}, \quad m \geq M^* \quad (45)$$

для деякого числа $M^* > 0$. Нерівності (44) та (45) суперечать одна одній, отже, відображення f є або гомеоморфізмом $f : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$, що і треба було довести.

Те, що $f \in ACL(\mathbb{R}^n \setminus K)$ і $f(x) \neq 0$ при $x \in \mathbb{R}^n \setminus K$ доводиться так само, як у лемі 2, як і співвідношення (39). $\square$

5. Відображення з оберненою нерівністю Полецького. Одностайна неперервність таких відображень при різних умовах досліджувалася в багатьох наших роботах (див., напр., [5] і [16]). Нижче наводиться ще один тип умов в контексті цього питання.

Нагадаємо означення. Якщо $f : D \rightarrow \mathbb{R}^n$ – задане відображення, $y_0 \in f(D)$ і $0 < r_1 < r_2 < d_0 = \sup_{y \in f(D)} |y - y_0|$, то через $\Gamma_f(y_0, r_1, r_2)$ ми позначимо сім'ю всіх кривих γ в області D таких, що $f(\gamma) \in \Gamma(S(y_0, r_1), S(y_0, r_2), A(y_0, r_1, r_2))$. Нехай $Q : \mathbb{R}^n \rightarrow [0, \infty]$ – вимірна за Лебегом функція. Будемо говорити, що f задовольняє обернену нерівність Полецького в точці $y_0 \in f(D)$, якщо співвідношення

$$M(\Gamma_f(y_0, r_1, r_2)) \leq \int_{A(y_0, r_1, r_2) \cap f(D)} Q(y) \cdot \eta^n(|y - y_0|) dm(y) \quad (46)$$

виконується для довільної вимірної за Лебегом функції $\eta : (r_1, r_2) \rightarrow [0, \infty]$ такій, що

$$\int_{r_1}^{r_2} \eta(r) dr \geq 1. \quad (47)$$

Нехай $Q : \mathbb{R}^n \rightarrow [0, \infty]$ – вимірна за Лебегом функція і K – компакт у $\mathbb{R}^n$. Позначимо через $\mathfrak{B}_Q(K)$ клас усіх гомеоморфізмів $f : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$, які є гомеоморфізмами у $\mathbb{R}^n \setminus K$ і задовольняють умови (46)–(47) в кожній точці $x_0 \in \mathbb{R}^n$, $f(x) \neq 0$ при всіх $x \notin K$, $g = f^{-1} \in ACL(f(\mathbb{R}^n \setminus K))$, причому для будь-якого $r_0 > 0$ знайдеться число $M_0 = M_0(r_0) > 0$ таке, що

$$a_{\tilde{f}_{r_0}}(0) := \exp \left(\frac{1}{n\Omega_n} \int_{\mathbb{R}^n} \log |J(x, \tilde{f}_{r_0})| dm(x) \right) \geq M_0, \quad (48)$$

де $\tilde{f}_{r_0}(x) := \frac{1}{r_0} \cdot (\psi \circ f \circ \psi)(r_0 x)$ і $\psi(x) = \frac{x}{|x|^2}$. Справедлива наступна

Теорема 5. Нехай функція Q задовольняє умову $Q(x) \leq Q_0 = \text{const}$ при майже всіх $x \in \mathbb{R}^n \setminus K$, крім того, припустимо, що для кожної точки $y_0 \in \mathbb{R}^n$ і кожних $0 < r_1 < r_2 < \infty$ знайдеться множина $E \subset [r_1, r_2]$ додатної міри Лебега така, що при кожному $r \in E$ функція Q є інтегрованою по відношенню до $\mathcal{H}^{n-1}$ -міри на сфері $S(y_0, r)$. Тоді сім'я відображень $\mathfrak{F}_Q(K)$ є одностайно неперервною в $\mathbb{R}^n$.

Доведення. Зафіксуємо $f \in \mathfrak{B}_Q(K)$ і $r_0 > 0$ – число, таке що $K \subset B(0, 1/r_0)$. Нехай, крім того, $\tilde{f}_{r_0}$ визначається формулою (10). З умови (46) випливає, що співвідношення (1) виконується в $f(\mathbb{R}^n \setminus K)$ для відображення $g := f^{-1}$ при $Q \mapsto Q_0$.

Зауважимо, що для кожного відображення $g = f^{-1}$, $f \in \mathfrak{B}_Q(K)$, виконується умова

$$\|g'(y)\|^n \leq C_n \cdot |J(y, f)| Q^{n-1}(y) \quad (49)$$

майже скрізь, де $\|g'(x)\| = \sup_{|h|=1} |g'(x)h|$, $g(x, f) = \det f'(x)$ і $C_n > 0$ – деяка стала, залежна тільки від розмірності простору n (див., напр., [10, наслідок 3.4]). Отже, з нерівності (49) випливає, що при майже всіх $y \in f(\mathbb{R}^n \setminus K)$

$$\|g'(x)\|^n \leq C_n \cdot |J(x, g)| Q_0^{n-1},$$

отже,

$$K_O(y, g) \leq C_n \cdot Q_0^{n-1} < \infty \quad (50)$$

майже скрізь, де зовнішня дилатація $K_O(y, g)$ відображення g у точці y обчислюється за правилом (13). Зауважимо, що g є диференційовним майже скрізь в $f(\mathbb{R}^n \setminus K)$ (див., напр., [10, теорема 3.2]). Тоді оскільки за припущенням $g \in ACL(f(\mathbb{R}^n \setminus K))$, з огляду на нерівність (50) відображення $g \in K_0$ -квазіконформним в $f(\mathbb{R}^n \setminus K)$, де K_0 – деяке число, залежне тільки від розмірності простору n (див., напр., [7, теорема 34.6]). Тоді також і відображення $f \in K_0$ -квазіконформним в $\mathbb{R}^n \setminus K$ (див. [7, означення 13.1]).

В такому випадку, зауважимо, що таким є і відображення $\tilde{f}_{r_0}$ визначене по f у (10), що встановлюється так само, як і при доведенні леми 1. Зауважимо, що $\tilde{f}_{r_0}$ має квазіконформне продовження в точку $x_0 = 0$ (див., напр., [7, теорема 17.3]). В такому випадку, само відображення f має квазіконформне продовження в точку ∞ .

Зауважимо, що $\tilde{f}_{r_0}(0) = 0$ (це також встановлюється так, як при доведенні леми 1). Крім того, міркуючи аналогічно доведенню леми 1, ми отримуємо співвідношення

$$f(B(0, 1/r_0)) \subset B(0, M_0/cr_0) \quad (51)$$

для кожного $f \in \mathfrak{B}_Q(K)$. В такому випадку, сім'я відображень є однотайно неперервною в $B(0, 1/r_0)$ (див. [17, теорема 1.1]). Отже, $\mathfrak{F}_Q(K)$ є однотайно неперервною в $\mathbb{R}^n$, бо число $r_0 > 0$ було обрано довільним додатнім. $\square$

Наслідок 1. Твердження теореми 4 залишається справедливим, якщо в ньому замість відповідних умов на Q вимагати, щоб $Q(x) \leq Q_0 = \text{const}$ при майже всіх $x \in \mathbb{R}^n \setminus K$ і крім того, що $Q \in L^1_{\text{loc}}(\mathbb{R}^n)$. В цьому випадку, для будь-якої компактної множини C у $\mathbb{R}^n$ і області $D \subset \mathbb{R}^n$ такої, що $C \subset D$ знайдеться область $D' \subset \mathbb{R}^n$ і функція Q' , яка дорівнює Q у D' і обертається в нуль у її доповненні така що нерівність

$$|f(x) - f(y)| \leq \frac{C_0}{\log^{1/n} \left(1 + \frac{\tilde{r}_0}{2|x-y|} \right)} \quad (52)$$

виконується для будь-яких $x, y \in C$ і всіх $f \in \mathfrak{B}_Q(K)$, де $C_0 = C_0(n, C, \|Q'\|_1, D, D') > 0$ – деяка стала, залежна тільки від n, C і $\|Q'\|_1$, $\|Q'\|_1$ позначає L^1 -норму функції Q' в $\mathbb{R}^n$, крім того, $\tilde{r}_0 = d(C, \partial D)$.

Доведення. За теоремою Фубіні (див. [18, теорема 8.1.III]) для будь-якого $\varepsilon_0 > 0$ і $y_0 \in \mathbb{R}^n$

$$\int_{B(y_0, \varepsilon_0)} Q(y) dm(y) = \int_0^{\varepsilon_0} \int_{S(y_0, t)} Q(y) d\mathcal{H}^{n-1}(y) dt = \omega_{n-1} \int_0^{\varepsilon_0} t^{n-1} q_{y_0}(t) dt < \infty.$$

Отже, на майже всіх сферах $S(y_0, r)$ функція Q інтегровна, тому функція Q задовольняє всі умови теореми 4. Повторюючи доведення цієї теореми, приходимо до співвідношення (51). Якщо тепер маємо довільний компакт $C \subset \mathbb{R}^n$, то завжди можна підібрати $r_0 > 0$ таким, що $C \subset B(0, 1/r_0)$. Далі покладемо $D = B(0, 1/r_0)$ і $D' = B(0, M_0/cr_0)$. В такому випадку, співвідношення (52) випливає з [17, теорема 4.1]. $\square$

Список літератури

- [1] Альфорс Л. Лекции по квазиконформным отображениям. – Москва: Мир, 1969.
- [2] Gutlyanskii V., Ryazanov V., Sevost'yanov E., Yakubov E. On the degenerate Beltrami equation and hydrodynamic normalization // Journal of Mathematical Sciences. – 2022. – **262**, no. 2. – P. 165–183.
- [3] Gutlyanskii V., Ryazanov V., Sevost'yanov E., Yakubov E. BMO and Dirichlet problem for degenerate Beltrami equation // Journal of Mathematical Sciences. – 2022. – **268**, no. 2. – P. 155–177.
- [4] Dvohopiatyi O.P., Sevost'yanov E.A. On the compactness of classes of the solutions of the Dirichlet problem // Journal of Mathematical Sciences. – 2021. – **259**, no. 1. – P. 23–36.

- [5] *Dovhopiatyi O.P., Sevost'yanov E.A.* On compact classes of Beltrami solutions and Dirichlet problem // Complex Variables and Elliptic Equations. – 2022. – <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17476933.2022.2040020> .
- [6] *Carleson, L., Gamelin T.W.* Complex dynamics. - Universitext: Tracts in Mathematics, New York etc.: Springer-Verlag, 1993.
- [7] *Väisälä J.* Lectures on n -Dimensional Quasiconformal Mappings. – Lecture Notes in Math. **229**, Berlin etc.: Springer-Verlag, 1971.
- [8] *Ryazanov V., Srebro U. and Yakubov E.* Finite mean oscillation and the Beltrami equation // Israel Math. J. – 2006. – **153**. – P. 247–266.
- [9] *Astala K., Gehring F.* Quasiconformal analogues of theorems of Koebe and Hardy–Littlewood // Mich. Math. J. – 1985. – **32**, no. 1. – P. 99–107.
- [10] *Salimov R.R. and Sevost'yanov E.A.* ACL and differentiability of the open discrete ring mappings // Complex Variables and Elliptic Equations. – 2010. – **55**, no. 1-3. – P. 49–59.
- [11] *Reshetnyak Yu.G.* Space Mappings with Bounded Distortion. Transl. of Math. Monographs **73**, AMS, 1989.
- [12] *Maz'ya V.* Sobolev classes. – New York: Springer, Berlin, 1985.
- [13] *Martio O., Ryazanov V., Srebro U., Yakubov E.* Moduli in modern mapping theory. – New York: Springer Science + Business Media, LLC, 2009.
- [14] *Ryazanov V., Salimov R. and Sevost'yanov E.* On Convergence Analysis of Space Homeomorphisms // Siberian Advances in Mathematics. – 2013. – **23**, no. 4. – P. 263–293.
- [15] *Ryazanov V., Sevost'yanov E.* Equicontinuity of mappings quasiconformal in the mean // Ann. Acad. Sci. Fenn. – 2011. – **36**. – P. 231–244.
- [16] *Sevost'yanov E.A., Skvortsov S.A. and Dovhopiatyi O.P.* On nonhomeomorphic mappings with the inverse Poletsky inequality // Journal of Mathematical Sciences. – 2021. – **252**, no. 4. – P. 541–557.
- [17] *Sevost'yanov E.A. and Skvortsov S.A.* Logarithmic Hölder continuous mappings and Beltrami equation // Analysis and Mathematical Physics. – 2021. – **11**, No. 3. – Article number 138.
- [18] *Saks S.* Theory of the Integral. – New York: Dover, 1964.

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Олександр Петрович Довгопятий

Житомирський державний університет ім. І. Франко
вул. Велика Бердичівська, 40
м. Житомир, Україна, 10 008
e-mail: alexdov111111@gmail.com

Євген Олександрович Севостьянов

1. Житомирський державний університет ім. І. Франко
вул. Велика Бердичівська, 40

м. Житомир, Україна, 10 008

2. Інститут прикладної математики і механіки НАН України,

вул. Добровольського, 1

м. Слов'янськ, Україна, 84 100

e-mail: esevostyanov2009@gmail.com